

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku D. H.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o świadczenie przedemerytalne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie obciąża wnioskodawczyni kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 2. przyznaje radcy prawnej A. F. – M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej na rzecz wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 maja 2017 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] uwzględnił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z. z dnia 2 listopada 2016 r. i zmienił zaskarżony wyrok, przyznając wnioskodawczyni D. H. prawo

do świadczenia przedemerytalnego od dnia 23 stycznia 2017 r., oddalając dalej idące odwołanie (pkt I), oraz oddalił apelacje w pozostałym zakresie (pkt II).

Sąd Apelacyjny nie podzielił oceny stanu faktycznego dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, przyznając prawo do świadczenia od innej daty, niż Sąd Okręgowy, który zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego poczynając od dnia 31 grudnia 2015 r. Sąd drugiej instancji, uwzględniając w części apelacje organu rentowego wskazał, że co prawda argumentacja organu rentowego dotycząca niespełnienia przesłanki wymaganego wieku na dzień rozwiązania stosunku pracy była trafna, jednak należało dodatkowo uwzględnić treść obowiązującego od dnia 1 stycznia 2017 r. art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2148), dodanego na podstawie ustawy z dnia 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1940), który uregulował dodatkowe przesłanki nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy - prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje także osobie, która zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 60 dni od dnia ustania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1518 i 1579) lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2016 r., poz. 162 i 972), pobieranych nieprzerwanie przez okres co najmniej 365 dni, jeżeli utrata prawa do nich była spowodowana śmiercią osoby, nad którą opieka była sprawowana, i do dnia, w którym ustało prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni spełniła wszystkie powołane wyżej przesłanki, należało mieć jednak na uwadze, że ostatnią z wymienionych przesłanek dotyczącą dalszego statusu osoby bezrobotnej wnioskodawczyni spełniła dopiero w dniu 23 stycznia

2017 r., a zatem nie spełniała jej w dniu 1 stycznia 2017 r. (wejście w życie art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych).

Powyższy wyrok zaskarżył w części (co do punktu I wyroku), skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, w sposób mający istotny wpływ na wynik sprawy – art. 316 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że „Sąd Okręgowy orzekając w dniu 2 listopada 2016 r. winien był wziąć pod uwagę przepis art. 2 ust. 1 pkt 4a ustawy o świadczeniach przedemerytalnych dodany do ww. ustawy w dniu 1 stycznia 2017 r., podczas gdy z naruszonego przepisu art. 316 § 1 k.p.c. wynika jasno, że sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy”, art. 378 § 1 k.p.c. poprzez „rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny z przekroczeniem granic wniesionej apelacji organu rentowego, który nie zarzucał niezastosowania przepisu wprowadzonego do ustawy z dniem 1 stycznia 2017 r., a mimo to Sąd Apelacyjny przepis ten uczynił podstawą do zmiany wyroku Sądu Okręgowego na skutek wniesionej apelacji”, art. 386 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i „uwzględnienie apelacji pozwanego pomimo bezzasadności apelacji”, oraz art. 385 k.p.c. przez jego niezastosowanie, „mimo że apelacja pozwanego była w całości bezzasadna”. Pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i jego zmianę poprzez przyznanie wnioskodawczyni prawa do świadczenia przedemerytalnego poczynwszy od dnia 31 grudnia 2015 r. wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej pełnomocnik wnioskodawczyni powołał się na jej oczywistą zasadność, ponieważ „zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, tj. art. 316 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c., albowiem Sąd Apelacyjny przekroczył granice rozstrzygnięcia jakie wyznacza apelacja, nadto uznając, iż Sąd Okręgowy winien był orzekać w oparciu o stan prawny, jaki powstał po dwóch miesiącach od wydania przedmiotowego wyroku. Zaskarżone orzeczenie Sądu drugiej instancji narusza także art. 386 § 1 i art. 385 k.p.c. wobec czego wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konieczny i uzasadniony”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej wraz z orzeczeniem o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi (tak jak w ocenianej sprawie), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest pogląd, że wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymaga przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050).

Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i

doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Pełnomocnik wnioskodawczyni wskazał w skardze, że podstawą przyjęcia jej do rozpoznania jest to, że jest ona oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że strona skarżąca skutecznie wykazała, że złożona skarga jest oczywiście uzasadniona.

Należy ogólnie zauważyć, że stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy dotyczy zarówno stanu prawnego, jak i stanu faktycznego opartego na dowodach i oświadczeniach stron zaprezentowanych do chwili zamknięcia rozprawy. Przy czym, zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, chodzi tu o stan rzeczy ustalony przez sąd zgodnie z właściwymi regułami procesowymi, nie zaś o obraz okoliczności wynikający z twierdzeń strony, niepoddanych zabiegom służącym dokonywaniu ustaleń faktycznych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 108/14, LEX nr 1640246). Nie może on wówczas wziąć pod uwagę zmiany stanu prawnego, jaki nastąpił po zamknięciu rozprawy, ani też stanu faktycznego. Należy jednak wskazać, że zgodnie z art. 316 § 2 rozprawa powinna być otwarta na nowo, jeśli istotne okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu. Do takich istotnych okoliczności zaliczyć należy również zmianę stanu

prawnego, jeśli może ona mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia. Artykuł 316 § 1 nie ma zastosowania do takiej sytuacji, gdy adekwatny do rozstrzygnięcia sprawy będzie stan prawny istniejący w dacie innej niż data zamknięcia rozprawy (np. art. 3 k.c.). Decyzja w kwestii otwarcia rozprawy podlega ocenie sądu drugiej instancji w ramach apelacji. Należy jednak wskazać, że w sytuacji, gdy rzeczywiście do zmiany stanu prawnego bądź zmiany okoliczności faktycznych mających wpływ na rozstrzygnięcie doszło po zamknięciu rozprawy przed sądem pierwszej instancji, zmiany te powinien uwzględnić sąd apelacyjny. Sąd Najwyższy natomiast powinien wziąć pod uwagę jedynie nowy stan prawny powstały po zamknięciu rozprawy przed sądem drugiej instancji. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być bowiem, zgodnie z art. 398³ § 3, zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a według art. 398¹³ § 2 w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów.

W związku z powyższym, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie obciążając wnioskodawcy kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c.

Orzekając o kosztach postępowania określono taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 15 ust. 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).